

МУГАЛЛИМ ХЭМ ҮЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРҮҮ

ISSN 2181-7138

№ 1 / I 2021 жыл

Илимий-методикалық журнал

Редактор:

А. Тилегенов

Редколлегия ағзалары:

Мақсет АЙЫМБЕТОВ
Нағмет АЙЫМБЕТОВ
Кеңесбай АЛЛАМБЕРГЕНОВ
Дилшодхўжа АЙТБАЕВ
Өсербай ӨЛЕҰОВ
Асқар ДЖУМАШЕВ
Кеңесбай ДАУЛЕТЯРОВ
Гүлнара ЖУМАШЕВА
Батырбек КАИПБЕРГЕНОВ
Амангелди КАМАЛОВ
Сарсен КАЗАХБАЕВ
Гулмира КАРЛЫБАЕВА
Сабит НУРЖАНОВ
Уролбой МИРСАНОВ
Арзы ПАЗЫЛОВ
Зухра СЕИТОВА
Айдын СУЛТАНОВА
Тажибай УТЕБАЕВ
Ризамат ШОДИЕВ
Ойбахор ШАМИЕВА
Бекзод ХОДЖАЕВ
Дўстназар ХИММАТАЛИЕВ
Гулрухсор ЭРГАШЕВА

Шөлкемлестириўшилер:

Қарақалпақстан Республикасы
Халық билимлендириў
Министрлиги, ӨЗПИИИ
Қарақалпақстан филиалы

Өзбекстан Республикасы
Министрлер Кабинети
жанындағы Жоқарғы
Аттестация Комиссиясы
Президиумының 25.10.2007
жыл (№138) қарары менен
дизимге алынды

Қарақалпақстан Баспа сөз хэм
хабар агентлиги тәрәпинен
2007-жылы 14-февральдан дизимге
алынды №01-044-санлы гуўалық
берилген.

Мәнзил: Нөкис қаласы,
Ерназар Алакөз көшеси №54
Тел.: 224-23-00
e-mail: uzniipnkkf@umail.uz,
mugallim-pednauk@umail.uz
www.mugallim-uzliksiz-bilim.uz

Журналға келген мақалаларға жуўан қайтарылмайды, журналда жарияланған мақалалардан алынған үзиндилер «Мугаллим хэм узликсиз билимлендириў» журналынан алынды, деп көрсетилуи шәрт. Журналға 5-6 бет көлеминдеги материаллар еки интервалда TIMES NEW ROMAN шрифтинде электрон версиясы менен бирге қабыл етиледи. Мақалада келтирилген мағлұматларға автор жуўапкер.

ПЕДАГОГИКА, ПСИХОЛОГИЯ

Atabekov F.O. Talabalarni kasbiy – pedagogik ta’lim jarayonida ma’naviy-ma’rifiy ishlarni tashkil etishga tayyorlashning ilmiy-nazariy asoslari	98
Абдуллаев А.А. Талаба қизларни жисмонан тўғри ривожланишида халқ ўйинларининг аҳамияти	102
Мардонов Ш.К., Мустафакулова Д. О роли и значении биологического образования в Узбекистане	107
Mutalova D.A. The role of independent work for students in educational process	113

МИЛЛИЙ ИДЕЯ ҲАМ РУЎХИЙЛИК ТИЙКАРЛАРИ, ТАРИЙХ, ФИЛОСОФИЯ

Мардонов Ш.К., Зокирова У. Восточное миниатюрно-иллюстративное искусство	116
---	-----

ФИЗИКА, МАТЕМАТИКА, ИНФОРМАТИКА

Seytov A.J., Alimov B.N., Quzmanova G.B. Matematikadan matnli masalalarni yechish jarayonining asosiy bosqichlari	120
Musurmonova M., Ismoilova M. Maktab ta’limida yasashga oid geometrik masalalarni yechishni amalga oshirish bosqichlari	124

ФИЗИКАЛЫҚ ТӘРБИЯ ҲАМ СПОРТ

Soatov E.M. Sogʻlom avlod tarbiyalashda suzishning ahamiyati	128
Хуррамов Э.Э. Жисмоний тарбия ўқитувчиларини инновацион фаолиятга тайёрлашда хориж тажрибаларидан фойдаланиш	131
Мардонов Ш.К., Исаков Дж. Особенности общего и физического развития младших школьников	136
Gimazutdinov R.G. Место и роль физической культуры в общей системе воспитания детей дошкольного возраста	140

2. Vikulov A.D. Plavanie: Programmi pedagogicheskix universitetov i institutov. – M.:1996.
3. Yegorov A.V. Nurmatov F.A. Suzish va uni o'qitish metodikasi. Ma'ruza matnlari. – T.: 2002 y.
4. Orexova A.V. Differensirovanniy podxod pri izuchenii dissipliny «Plavanie» studentami razlichnykh sportivnykh spetsializatsiy: Avtref.dis. ...kand.ped.nauk / A.V. Orexova. – SPb., 2002. – 21 s.
5. Sobirova O.A. “Suzish” medesina nashriyoti. – T.: 1993
6. Sportivnoe i voenno-prikladnoe plavanie: Uchebnik / Pod red. prof. O.V. Novoselseva. – SPb.: VIFK, 2005.– 584 s.

РЕЗЮМЕ

Inson tanasining suvda hech qanaqangi tayanchsiz muallaq turishi suzishning alohida jihatlaridan biri hisoblanadi. Bunday jihatlar insonni quruqlikdagi harakatlanish imkoniyatlarini oshiradi va tana a'zolarini rivojlanish imkoniyatlariga ta'sir etadi. Sog'lom avlod tarbiyasida suzishning ahamiyati juda kata, shu sababdan maqolada sog'lom avlod tarbiyalashda suzishning ahamiyati o'rganilgan.

РЕЗЮМЕ

Одной из особенностей плавания является то, что человеческое тело висит в воде без какой-либо поддержки. Такие аспекты повышают способность человека передвигаться по суше и влияют на возможности развития частей тела. Важность плавания в воспитании здорового поколения очень высока, поэтому в статье исследуется важность плавания в воспитании здорового поколения.

SUMMARY

One of the special features of swimming is that the human body hangs in the water without any support. Such aspects increase a person's ability to move on land and affect the developmental capabilities of body parts. The importance of swimming in raising a healthy generation is very high, so the article explores the importance of swimming in raising a healthy generation.

ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ЎҚИТУВЧИЛАРИНИ ИННОВАЦИОН ФАОЛИЯТГА ТАЙЁРЛАШДА ХОРИЖ ТАЖРИБАЛАРИДАН ФЙДАЛАНИШ

Хуррамов Э.Э.

ТВЧДПИ Мактабгача таълим кафедраси ўқитувчиси

Таянч сўзлар: инновация, инновацион тизим, ўқитувчи шахси, таълим сифати, мониторинг, кўникма, малака, жисмоний тарбия, фаолият, хориж тажрибалари.

Ключевые слова: инновация, инновационная система, личность учителя, качество образования, мониторинг, умения, навыки, физическая культура, деятельность, зарубежный опыт.

Key words: innovation, innovation system, teacher's personality, quality of education, monitoring, abilities, skills, physical culture, activities, foreign experience.

Олий таълим муассасаларида инновацион жараёнларни ривожлантириш ҳар бир мамлакат таълим тизимидаги ўзига хос хусусиятлар ва қонунчилик базасига таянган ҳолда амалга оширилади.

Ўқитувчиларни инновацион фаолиятга тайёрлаш масалаларига илмий нуқтаи назардан ёндашиш хорижда ХХ асрнинг 50-йилларидан бошланган бўлиб, аксарият тадқиқотларда олий таълим тизими ва уни амалга оширувчи таълим муассасалари мисолида таҳлил қилинган. Жисмоний тарбия ўқитувчиларини педагогик фаолиятга тайёрлаш масалалари таълим муассасаларида инновацион технологияларни жорий этиш масалалари билан ҳамоханликда ёритилган.

Европа Иттифоқи таркибидаги мамлакатларнинг барчасида ҳам инновациялар-

нинг амалиётга жорий этилиш тизими бир хил эмас, масалан, Германиядаги олий ўқув юртлирида тахсил олувчи жисмоний тарбия ўқитувчиларини ўқитиш жараёнида инновациялар бевосита Спорт марказлари, Спорт федерациялари буюртмаси асосида яратилиб, татбиқ этилади. Испаниядаги олий ўқув юртлирида инновацияларни яратиш жараёнида асосан спорт мутахассислари, тренерлар, тадқиқотчилар фаолият кўрсатади ва улар яратилаётган янгиликка бозор талабини ўрганган ҳолда ёндашдилар.

Жисмоний тарбия ўқитувчиларини тайёрлашда инновациялар трансфери Испанияда ўзига хос хусусиятга эга. Бунда бўлажак жисмоний тарбия ўқитувчиларига касбий фаолият сирларини ўргатишда махсус модель яратилган бўлиб, бу модель бошқа мамлакатлардаги моделлардан фарқланади. Ўқитувчиларни инновацион фаолиятга тайёрлаш муаммоларини муҳокама қилишда унинг баҳоланиши, назорати, мониторинги, сифатнинг таъминланиши ва бошқалар инobatга олинади. Жисмоний тарбия ўқитувчиларини тайёрлашда Испанияда ўқув муассасаларида самарадорлик ва сифат энг муҳим кўрсаткичлар сифатида қаралади. Ўқитувчиларнинг инновацион фаолияти яхлит таълим тизими ёки унинг маълум бир аниқ босқичдан келиб чиқиб миқдорий жиҳатдан ҳам баҳоланади.

1995 йил ЮНЕСКО томонидан ўзининг Бош конференцияси қарорини бажариш мақсадида “Олий таълимни ислоҳ қилиш ва ривожлантириш” номи дастур ишлаб чиқилган бўлиб, унда асрлар алмашинуви даврида олий таълимни ривожлантиришнинг дунё миқёсидаги тенденцияси ва вазифалари

баён этилган. Мазкур ҳужжатнинг кириш қисмида “тез ўзгараётган дунёда олий таълимнинг асосий вазифалари” қаторида қуйидаги учта бош йўналиш ажратилган:

- замон талабларига ҳозиржавоблик;
- глобаллашув;
- “олий таълимнинг барча асосий функциялари ва фаолият турларини қамраб олувчи кўп қиррали концепция” тарзида белгиланувчи сифат.

Дастурда мавжуд 151 банддан 18 таси бевосита таълим сифатига бағишланган. Уларда сифат концепциясининг “Олий таълим сифати мазкур тизимнинг мазмун доираси, вазифалари ёки тизимдаги шароит ва меъёрларга боғлиқ бўлган кўп қиррали тушунча” тарзида тавсифловчи кенг талқини келтирилган. Демак, бўлғуси жисмоний тарбия ўқитувчиларини инновацион фаолиятга тайёрлашда таълим сифатига жиддий таъбир этувчи таълимий фаолиятнинг учта жиҳати бор:

- биринчидан, олий таълим муассасалари ўқитувчилари ва педагог ходимларининг юқори билим даражаси билан кафолатланувчи ходимлар сифати ҳамда ўқитиш ва тадқиқотлар, шунингдек уларнинг ижтимоий талабга мослиги билан таъминланувчи таълим дастурларининг сифати.
- иккинчидан, олий таълим оммавий тус олганлиги шароитида фақатгина таълим дастурларини диверсификациялаш, ўрта ва олий таълим ўртасидаги узилишларни бартараф этиш, ёшларни ўқув-касбий фаолиятга йўналтириш ва интилишларини қўллаб-қувватлаш механизмлари родини ошириш орқали талабаларни тайёрлаш сифати.
- учинчидан, давлатнинг олий таълимга умуммиллий устуворлик сифатидаги ёндашувини қамраб олувчи олий таълим муассасалари инфраструктураси ва “моддий ўқув муҳити”нинг сифати.

Жисмоний тарбия ўқитувчиларини инновацион фаолиятига бугунги кунда тизимли тарзда ёндашилмоқда. Чет эл олимлари ва амалиётчилари таълим сифатини тадқиқ қилиш доирасида ўқитувчи фаолиятини юқори касбий даражада ташкил қилиниши муаммоларини ўрганмоқдалар.

Шунингдек, Европада ўқитувчиларнинг инновацион фаолияти сифатли таълимни таъминлаш, ташкил этиш, баҳолаш билан боғлиқ бўлган босқичлардан ташқари

уларни жорий этишни такомиллаштиришга доир изланиш ва қарор қабул қилиш босқичларини ҳам қамраб олади. Ўқитувчиларнинг инновацияга мойиллиги ҳар бир мамлакатнинг таълим тизими ундаги ижтимоий-маданий муҳит ва ишлаб чиқариш-технологик базаси билан кўплаб мураккаб функционал муносабат ва алоқалар билан боғланган. Ривожланган мамлакатларда умумий ўрта таълим масалалари амалда ҳал этилган ва олий таълим оммавий тус олган ҳозирги даврда мазкур муносабат ва алоқалар жамият ва давлатнинг устувор вазифалари қаторидан ўз ўрнини эгаллаган.

Жисмоний тарбия ўқитувчиларининг инновацион фаолиятини шартли равишда иккита моделга бўлиш мумкин .

Жисмоний тарбия ўқитувчиларининг ўз фаолиятига эвристик ёндашув модели – олий таълим муассасаларининг(ОТМ) жисмоний тарбия ва спорт таълим йўналишида таҳсил олаётган талабалар учун қўлланади. Бу модель В. И. Ляхнинг “Физическая культура” китобида ўз аксини топган.

Жисмоний тарбия ўқитувчиларининг ўз фаолиятига креатив ёндашув модели – Буюк Британия, АҚШ, Австралия, Финляндия, Жанубий Корея, Чехия, Латвия мамлакатларида қўлланилади.

Ушбу мамлакатларда жисмоний тарбия ўқитувчиларининг инновацион фаолиятида таҳсил олувчилар билан педагогик муносабатларга киришишда мавжуд муаммо ва ютуқларни аниқлаш, таълим сифатини оширишни режалаштириш имкони яратилади.

Францияда жисмоний тарбия ўқитувчиларининг фаолияти ОТМни баҳолаш бўйича Миллий қўмита томонидан амалга оширилади. Мазкур қўмита мамлакатдаги олий таълимнинг ҳолатини даврий равишда холис баҳолаб, натижаларни парламентга ва ҳукуматга, сўнгра нашрлар шаклида кенг жамоатчилик эътиборига етказди.

Германия ва Буюк Британияда жисмоний тарбия ўқитувчиларининг фаолиятини назорат қилиш ўқув жараёнига жавоб берувчи махсус комиссиялар томонидан олиб борилади.

Сўнгги йилларда Европа мамлакатларида жисмоний тарбия ўқитувчиларини инновацион фаолиятга тайёрлашда сарфланадиган давлат бюджетининг ортиши кузатилмоқда.

Ғарбий Европада таълим муассасасидаги дастурлар, талабалар оладиган билим ва бу тўғрисидаги маълумотлар муассасадан ташқарига кўпроқ чиқа бошлаганлиги боис, спортчилар, талабалар, ўқитувчилар ва тадқиқотчиларни халқаро даражада айирбошлашнинг кучайиши, шунингдек, Европа меҳнат бозорининг байналминлашуви тенденцияси кучайганлигидан далолат беради.

Германия, Чехия, Данияда жисмоний тарбия ўқитувчиларининг фаолияти миллий тизимлар мақсадлари, вазифалари, баҳолаш мезонлари, давлат, жамоат, таълим департаментлари, махсус тузилмаларнинг баҳоланиш мезонлари асосида назорат қилинади. Баҳолашнинг расман эълон қилинган мақсадлари сифатни белгиланган стандартлар даражасида ушлаб туриш ёки ундан ошириш бўлса-да, амалда мазкур масалани тушунишнинг ўзида (ҳисоботларни кенгайтириш ва такомиллаштириш эвазига назоратни кучайтириш заруриятидан то сифатни баҳолашни таълим муассасаси томонидан ўзини-ўзи баҳолашга қадар) турли-туманлик кузатилади.

Бизнинг мамлакатимизда таълим тузилмаларининг инновацион салоҳияти базасида республика инновацион тизимини яратиш бўйича амалга оширилаётган ишлар республикамизда жорий этилган узлуксиз таълим тизимида амалга оширилаётган ислохотлар билан ҳамохандир. Замон талабларига мос таълим масканларини барпо этиш, мавжудларини реконструкция қилиш, капитал ва жорий таъмирлаш, уларни ўқув-лаборатория жиҳозлари ва компьютер ускуналари билан таъминлаш, таълим сифати ва мазмунини такомиллаштириш йўналишларида амалга оширилаётган сама-

рали ишлар натижасида мустақил ва янгича фикрлайдиган, замон талабига жавоб берадиган, Ватанамизнинг эртанги кунини, тақдирини ўз кўлига олишга қодир бўлган, ўз билим, кўникма ва малакаларини эркин намоён этишда кенг имкониятларга эга бўлган мутахассислар тайёрлашга кенг имкониятлар яратилган.

Республикамизда таълим сифатини ва самарадорлигини оширишга қаратилаётган эътибор педагогик жараёнларни замон талаблари даражасида ташкил этиш, хорижий тажрибаларни ўрганиш, таҳлил қилиш ва объектив баҳолаш йўналишларида ҳам ўзига хос талабларни белгилайди.

Ўзбекистон мамлакатининг иқтисодий ва техник ва технологик модернизациялаш миллий модели инновациялар соҳасини ривожлантиришга асосланган бўлиб, бунда халқаро майдонда маданий мерос ҳамда интеллектуал тажрибаларни алмашиш омили муҳим ҳисобланади. Бугунги кунда мамлакатимизда инновациялар ва илмий янгилликларни яратиш асосан олий таълим муассасаларида амалга оширилаётганлигини ҳисобга олганда, иқтисодий ва техник ва технологик модернизациялаш жараёнлари самараси кўп жиҳатдан республикада мавжуд олий таълим муассасаларида илмий тадқиқотларни ривожлантириш ва инновациялар трансферини ишлаб чиқаришга жорий этиш даражасига боғлиқлиги шубҳасиз. Бу жараёнлар эса, юқорида айтиб ўтилганидек, мамлакатлар орасида маданий мерос ва интеллектуал тажрибаларни алмашиш омилига боғлиқ.

Мамлакатимиздаги олий ўқув юртларида инновациялар яратилиши ва трансфери жараённи ягона тизим шаклида ривожлантиришда, фикримизча, қуйидаги омилларни эътиборда тутиш муҳим:

- яратилган интеллектуал мулкнинг фақатгина уни яратган муаллиф эгаллигини таъминлаш;
- тадқиқотларни амалга оширувчи муаллифларнинг яратилган интеллектуал мулкдан манфаатдорлигини юқори даражада таъминлаш;
- илмий-тадқиқотларнинг муваффақиятини юқори даражада таъминлаш учун, асосан реал сектор корхоналари буюртмаси асосида ташкил этилишини йўлга қўйиш;
- университетларда (илмий-тадқиқот муассасаларида) яратилган инновациялар трансферини амалга оширувчи бўлинмалар (Инновациялар трансфер марказлари) ташкил этиш ва уларнинг фаолиятини мавжуд қонунчилик асосида мувофиқлаштириш.

Ҳозирги кунда республикамиздаги мавжуд педагогика олийгоҳларида “Жисмоний тарбия ва маданият”, “Хотин-қизлар спорти”, “Бошланғич таълим ва болалар спорти” ва бошқа таълим йўналишларида таҳсил олувчиларни ўқитишда самарали технологиялардан фойдаланилмоқда. Бўлажак жисмоний тарбия ўқитувчиларининг амалиёти ташкил этилганда, уларнинг касбий, методик маҳоратини шакллантиришга мўлжалланган таълим сифатига алоҳида эътибор қаратилмоқда. Бу жараён инновацион фаолиятнинг уч босқичида амалга оширилади:

1. Янгилликни педагогик фаолиятда қўллашдан олдинги даврдаги ўқитувчи фаолиятини таҳлил қилиш;
2. Инновацион фаолиятнинг фаол шаклланиш даврини таҳлил қилиш;
3. Педагогик жараёнга янгиллик киритилиб бўлгандан кейинги даврдаги фаолиятни таҳлил қилиш.

Фикримизча, бўлажак жисмоний тарбия ўқитувчиси, яъни бугунги кун талабаларини инновацион фаолиятга тайёрлашда қуйидаги жиҳатларга эътиборни қаратиш лозим:

- бакалавриатура босқичида таҳсил олаётган талабаларни ижодий-мотивацион йўналтириш, яъни уларнинг ижодий қизиқиши, муайян ютуқларга интилиши инобатга олинishi зарур;

- креативлик фазилатларини таркиб топтириш, яъни уларнинг танкидий фикрлаши, баҳо бера олиш қобилияти, мушоҳада юритиш, рефлексияга мойиллигини ўстириш;
- ўз касбий фаолиятини баҳолашга ўргатиш, яъни ижодий фаолият методологиясини эгаллаш, зиддиятни ижодий бартараф қилиш қобилияти; ижодий фаолиятда ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам бериш қобилиятини шакллантириш ва бошқалар;
- талабаларда қатъиятчилик, масъулиятчилик, ҳалоллик, ҳақиқатгўйлик, ўзини тута билиш ва бошқаларни ривожлантириш. Демак, ўқитувчининг инновацион фаолияти ўз ичига янгиликни таҳлил қилиш ва унга баҳо бериш, келгусидаги ҳаракатларнинг мақсади ва концепциясини шакллантириш, ушбу режани амалга ошириш ва таҳрир қилиш, самарадорликка баҳо беришни қамраб олади. Бўлажак жисмоний тарбия ўқитувчиларини инновацион фаолиятга тайёрлашнинг ўзига хос жиҳатларидан яна бири ҳар хил таълимий шароитларда турлича табиатга, дунёқарашга эга бўлган таълим жараёни субъектлари имкониятларини рўёбга чиқара олишидир. Бу соҳадаги дастлабки ёндашувлар шуни кўрсатадики, бу соҳага оид концепциялар мураккаб, мунтазам бўлмаган очик дидактик вазиятлар, унинг таркибий қисмлари ва тарбия жараёнини ҳам ўз ичига қамраб олади. Бугунги кунга келиб, таълим жараёнидаги инновацион ғоялар ва ҳамкорликка асосланган таълим жараёни сифатида намоён бўлмоқда

Шундай қилиб, кўпгина мамлакатларда таълим муассасалари мустақиллиги доирасининг кенгайтиши жисмоний тарбия ўқитувчиларининг фаолиятини ташқи ва ички баҳолаш тизимлари асосида ҳал этади. Бундай баҳолаш механизмларининг ривожланишини тартибга солишнинг давлат механизmidан бозор механизмга ўтилиши, таълим дастурлари ва муассасалари сифатини такомиллаштириш ва ривожлантиришга эътиборнинг кучайиши билан боғлиқ.

Бинобарин, хоризда жисмоний тарбия ўқитувчиларининг фаолиятини ташкил этишда инновацион технологияларни қўллаш, ички ва ташқи баҳолаш ўртасидаги баланс, баҳолашнинг мақбул методларини ахтариш каби ҳанузгача ҳал этилмаган кўплаб муаммолар мавжуд.

Адабиётлар:

1. Мирзиёев Ш.М. Танкидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик-ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалиқ қондаси бўлиши керак. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2016 йил якунлари ва 2017 йил истикболларига бағишланган мажлисдаги Ўзбекистон Республикаси Президентининг нутқи.-Тошкент:Ўзбекистон, 20017.-104 бет.
2. Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги Қонуни. –Тошкент: Шарк, 1997 й.
3. Ўзбекистон Республикасининг Кадрлар тайёрлаш миллий дастури.- –Тошкент: Шарк, 1997 й.
4. Лях В. И. Физическая культура.-Москва:Мысль, 2014.-С.-114.
5. Украин М. Л. Организация и проведение детских спортивных игр.-Москва: Знание, 20011.-С.-72.
6. Фролов В. Г., Юрко Г.П. Физкультурные занятия для учащихся-Москва: Физкультура и спорт, 2018.- С.-34.
7. Осокина Т. И., Тимофеев Е. А., Фурмина Л. С. Инновационные технологии при обучении спортсменов. –Москва: Торговый Дом Гранд-С.-55
8. Ленерт Г., Лихман И. Спортивные игры и упражнения для детей.-Москва: Знание,2011.-С.-131.
9. Лескова Г. П., Буцинская П. П., Васюкова В. И. Общеразвивающие упражнения для спортсменов-Москва: Физкультура и спорт,2009.-С-257.

РЕЗЮМЕ

Мақолада бўлажак жисмоний тарбия ўқитувчилари – бугунги кун талабаларини инновацион фаолиятга тайёрлаш масалалари ёритилган бўлиб, ушбу жараёнда хориж тажрибаларини ўрганиш ва улардан фойдаланиш муаммолари ўз аксини топган. Мақолада ўқитувчиларни инновацион фаолиятга тайёрлаш масалаларига илмий нуқтаи назардан ёндашиш мисолида таҳлил қилинган.

Муаллиф Германия, Испания, Норвегия каби мамлакатлардаги олий ўқув юртрларида инновацияларни таълим жараёнига татбиқ этиш масалаларини таҳлил қилган ва республика-миздаги педагогика олийгоҳларида таҳсил олувчи талабалар ва магистрантларни келгусидаги касбий фаолиятга тайёрлашда ушбу тажрибалардан фойдаланишларига оид тавсияларни келтирган.

РЕЗЮМЕ

В статье освещены вопросы подготовки к инновационной деятельности будущих учителей физической культуры, использование передового зарубежного опыта в данной деятельности. В статье данная проблема рассматривается через призму научного анализа инновационной деятельности будущих учителей.

Автор анализирует процесс внедрения инноваций в образовательную систему Германии, Испании, Норвегии и приводит рекомендации по использованию передового опыта в учебно-воспитательный процесс педагогических вузов, при подготовке бакалавров и магистрантов.

SUMMARY

The article deals with the issues of preparing future physical culture teachers for innovative activities, the use of advanced foreign experience in this activity. The article examines this problem through the prism of scientific analysis of the innovative activities of future teachers. The author analyzes the process of introducing innovations into the educational system of Germany, Spain, Norway and gives recommendations on the use of advanced experience in the educational process of pedagogical universities, in the preparation of bachelors and undergraduates.

ОСОБЕННОСТИ ОБЩЕГО И ФИЗИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Мардонов Ш.К.

д.п.н., профессор ЧГПИ Ташкентской области

Исаков Дж.

исследователь Джизакского ГПИ

Таянч сўзлар: кичик мактаб ёшидаги болалар, кизиқиш ва имкониятлар, жисмоний фаоллик, спорт турлари, индивидуаллик, организм ривожланиши.

Ключевые слова: младшие школьники, интересы и склонности, физическая активность, виды спорта, индивидуальность, развитие организма.

Key words: junior schoolchildren, interests and inclinations, physical activity, sports, individuality, body development.

Известно, что младший школьный возраст – один из самых важных периодов в росте и развитии организма, наиболее ответственный период в формировании двигательных координаций ребенка. В этом возрасте закладываются основы культуры движений, успешно осваиваются новые, ранее не известные упражнения и действия, физкультурные знания.

Изменение режима жизни, связанное с началом учебы в школе, равно как и незавершенный еще процесс формирования двигательного аппарата, обуславливают необходимость проявления осторожности при дозировании физических нагрузок